

ÇALIŞMA KAVRAMI

Giriş

- Çalışma tüm zamanlarda bireylerin yaşamlarında yer etmiş önemli bir faaliyettir. Bu nedenle üzerinde çokça tartışılmıştır.
- Çalışma kavramını tanımlamak gerçekten güçtür. Hangi faaliyetler çalışmaktır? Örneğin bir kadının evde yemek yapması çalışmak mıdır? Bahçede sebze yetiştirmek? Müzik dinlemek? Resim yapmak?
- Herhangi bir etkinliğin çalışma sayılıp sayılmaması aslında zamana, mekana ve kültürel koşullara bağlı olarak değişir. Hatta bireyin durumuna göre de değişir.

Çalışmanın Anlamı

- Çalışmak, bir taraftan ücretli istihdam etkinlikleri düşünüldüğünde çok dar bir anlam kazanır, diğer taraftan tüm insan etkinliklerini düşündüğümüzde anlamı çok fazla genişler. Ortada bir yerde durmak gerekir.
- Çalışmayı tanımlamak önemlidir. Çünkü tüm ekonomik etkinliklerin özünde çalışmak eylemi vardır. Bu etkinlikler, ücretten, sosyal politikaya, sağlık sisteminden, eğitime tüm siyasi alandaki politikaları da etkiler.

Çalışmanın Anlamı

- İstihdam, çalışma tanımını içinde yer alır, ancak çalışmak ile istihdam aynı anlama gelmez. Çalışmak çok daha geniş bir kavramdır.
- Kültürel normlar da çalışmayı tanımlamayı güçleştirir. Örneğin Türk kadınları sıklıkla örgü veya dantel işlerini, parça başına ücret alarak yaparlar, ancak bu işler, kültürümüz içinde çalışma faaliyeti olarak değil “boş zamanı değerlendirmek” olarak görülür.

Çalışmanın Anlamı

- O halde çalışmak için fiziksel ve zihinsel bir çaba içeren amaçlı insan eylemidir demek, çalışmayı kavramak için uygun bir taban oluşturur.
- Çalışma hane içinde veya hane dışında gerçekleşebilir. Ücretli veya ücretsiz de olabilir.

	<i>karşılık</i>	
<i>eylem düzeyi</i>	ÜCRETLİ	ÜCRETSİZ
EV DIŞINDA	<ul style="list-style-type: none">• Ücretli ve maaşlı işler• Geçici çalışma• Kendi hesabına çalışma	<ul style="list-style-type: none">• Gönüllülük• Amme hizmeti• Kölelik
EVDE	<ul style="list-style-type: none">• Hane tabanlı ziraat• Aile işletmesi• Hane tabanlı götürü işi (eve iş verme / küçük ev sanayi)	<ul style="list-style-type: none">• Geçimlik ziraat• Ev işleri• Yaşlı ve çocuk bakımı• Kölelik

- *John BUDD, Çalışma Düşüncesi*

Tarihte Çalışmak

- Tarih öncesinde atalarımız hayatta kalmak için avlanmak, yiyecek aramak ve toplanmak zorundaydı. 2,5 milyon yıl önce insanlar basit aletler yapmak ve taşlara kaba şekiller vermek suretiyle başladılar. Zaman geçtikçe ek görevler ve daha karmaşık işler, bunların üzerine eklenmeye başladı.
- Tarih öncesinde belirli cinsiyet rolleri dışında uzmanlaşma da söz konusu değildi. Herkes hem ekin eker, hem hayvan avlar hem de çocuklara bakardı. Zamanla zanaat ustalığı ortaya çıktı. Zanaat ustalığı, çalışmada önemli bir kilometre taşıdır.

Tarihte Çalışmak

- Bronz Çağı beylikleri ve Antik Yunan şehir devletleri daha karmaşık toplumlardı. İçinde seçkinleri ve sosyal farklılıkları barındırmaktaydı.
- Gıdayı üretebilmek ve biriktirmek, bu sosyal farklılıkları oluşturan temel etkendi.
- Bu dönemde mesleki uzmanlaşmanın daha derinleştiğini görürüz. Örneğin demir ustaları, çiftçiler...

Tarihte Çalışmak

- Avrupa Ortaçağ toplumu 3 sınıftan oluşmaktaydı: ruhban sınıfı, savaşçılar ve işçiler
- Zamanla 4. Sınıf olarak tüccar sınıfı oluştu.
- 15. Yüzyıl'da tüccarlar, zanaatkarlar, soylular, din adamları ve köylüler vardı.
- Zamanla küçük ev sanayi güçlendi. Eve iş verme ve parça başı iş olarak adlandırdığımız iş kolları oluştu.
- Bu dönemde ayrıca cinsiyete dayalı iş bölümü de şekillenmiştir.
- 1750'li yıllara kadar kölelik, serflik ve öteki zorunlu çalışma biçimleri yaygın kabul görüyordu.

Tarihte Çalışmak

- Sanayi Devrimi ile ücretli çalışma benimsendi. Artık emeğe bir değer biçiliyor ve bu değer karşılığı ücret olarak ödeniyordu.
- Değerli işler ücretli çalışma ile eşdeğer kabul edildi. Bu bakımdan kadınların evdeki ücretsiz bakım işleri de değersiz hale geldi ve görünmez oldu.
- Eski zanaatkarların elindeki üretim araçları fabrikalarca ellerinden alındı.
- Çalışma planları oluştu. Böylece çalışanlar bu planda kalmak zorunda kaldı.
- Aynı zamanda yeni denetleyici meslekler ortaya çıktı: yöneticiler... finans, pazarlama
- Uzmanlaşma daha da derinleşti. Tamamen vasıfsız işçiler ile ustalar görülmeye başlandı.
- 1900'lerin başında F. W. Taylor'un bilimsel yönetim olarak adlandırdığı üretim ilişkisi genişlerdi. Taylorizm'de vasıflı işler, basit tekrarlayıcı görevlere ayrıştırılarak, işçilerin basit bir işte uzmanlaşması sağlandı. Tüm süreçlere akıl yoluyla hakim olanlar ise yöneticilerdi. Böylece keskin bir ayırım meydana geldi: işçiler ve yöneticiler.

Tarihte Çalışmak

- 20 yüzyılda sanayileşmenin Rusya, Çin, G. Kore, Japonya gibi Avrupa ve Amerika'dan daha farklı bölgeler yayılması, beraberinde esnek uzmanlaşmayı getirdi. Kitlesele üretimin yerini esnek uzmanlaşma aldı.
- Esnek uzmanlaşma, üretim süreçlerinin daha da parçalanarak, ayrı işyerlerinde ve nihayetinde farklı bölge ve ülkelerde sürdürülmesi.. Alt işveren ve fason üretimin ortaya çıkışı
- BU dönemde kadınların çalışma yaşamına hızla girişini de görmekteyiz. Sanayileşmiş ülkelerde, kadınlar, göçmenler ve tek marjinalleşmiş gruplar hayatta kalabilmek için kayıtdışı çalışmaya başladılar.

Tarihte Çalışmak

- Çalışma üzerine yapılan araştırmalar, hayatta kalmak için çok sıkı çalışmak zorunda olmadığımızı işaret etmekte. Avcı toplayıcılar haftada 14 saat çalışarak, günümüz toplumundaki ortalama bir bireyden çok daha sağlıklı beslenebiliyordu.
- Asgari bir yaşam sürdürmek için gerekli olandan çok daha fazla çalıştığımız akla yatkın bir önermedir.
- O halde neden bu kadar çok çalışıyoruz? William Faulkner'e göre bir kimlik oluşturmak, özgür olmak, para kanatmak, başkalarına hizmet etmek, başkalarına bakmak gibi hayatta kalmaktan daha farklı nedenlerimiz var.

Tarihte Çalışmak

- Neden bu kadar çok çalışıyoruz sorusunun bir diğer cevabı ise tüketimdir.
- 2. Dünya Savaşı sonrasında tüketim kültürünün hakimiyeti, söz konusudur. Zorunlu olmayan tüketim mallarını satın almak pek çok ihtiyacı karşılıyordu: fabrikada uzun saatler çalışmanın, bürokraside çalışanların işlerinde kişisel kontrolünün kaybının, kadınların ise evde görünmeyen işlerde çalışmasının bir telafisi gibiydi tüketim.
- Böylece 2. DS sonrası dönemde, çalışmanın kendisi değerli bir aktiviteden çıkarak, harcanabilir kişisel gelir elde etmeye yönelik ekonomik bir aktivite olarak görülmeye başlandı.
- Bireyler kendilerini işçi değil, tüketici olarak görmeye başladı.

Tarihte Çalışmak

- Günümüzde ise çalışma yaşamını en derinden etkileyecek olan gelişme teknolojideki ilerlemenin işgücüne olacak etkileridir. (4. Sanayi Devrimi, Toplum 5.0 tartışmaları...)